

РОЗДІЛ II

ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ШКОЛЯРІВ

УЯВЛЕННЯ УЧНІВ ТА ВЧИТЕЛІВ ПРО ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

Зоряна Боднар, Мар'яна Ріпак

Львівській державній університет фізичної культури

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом багатьох століть існування виховної системи підрастаючого покоління склалася думка, що метою виховання особистості є всебічний гармонійний розвиток, який передбачає єдність та взаємодію п'яти частин виховання: морального, трудового, фізичного, розумового, естетичного [1, 3].

Взаємодія фізичного виховання з естетичним полягає в тому, що, з одного боку фізичне виховання розширює сферу естетичного впливу на людину, з іншого - естетичне виховання підвищує ефективність фізичного за рахунок внесення в нього позитивного емоційного моменту і додаткових привабливих стимулів до занять фізичними вправами.

Для вирішення завдань естетичного виховання у процесі занять фізичними вправами необхідно забезпечити відповідну естетичну спрямованість у застосуванні засобів і методів педагогічного впливу, підкреслюючи естетичні властивості фізичної культури, концентруючи на них увагу. Великої уваги в цьому плані необхідно надавати естетичній оцінці дій учителя й учнів, досконалому показу вправ, практичному привчання до пошуку і творчості, зв'язку фізичних вправ з образотворчим мистецтвом, скульптурою тощо [2, 3].

Для вирішення як загальних, так і спеціальних завдань естетичного виховання у процесі занять фізичною культурою вчитель повинен бути озброєний знаннями, повинен глибоко розбиратися в законах прекрасного, знати особливості естетичного виховання учнів.

Незважаючи на значну увагу педагогів і психологів до даної проблематики, ряд її питань залишається на даний час не повністю розв'язаними. Недостатньо досліджена проблема визначення сутності

естетичного виховання у фізичному вихованні, формування фізичної краси школярів на уроках фізичної культури, уявлень школярів про естетичне виховання у процесі занять фізичною культурою. З огляду на це, тема роботи є актуальною.

Метою нашого дослідження було з'ясувати уявлення учнів середнього шкільного віку та вчителів фізичної культури про естетичні цінності фізичної культури.

Для вирішення завдань дослідження було використано такі **методи**:

Аналіз науково-методичної літератури з проблеми, яка досліджується.

Соціологічні методи (анкетування);

Математично-статистична обробка результатів.

Результати дослідження. Дослідження проводилося у СЗШ №13, №84, №80 м. Львова. Було опитано 82 учні середнього шкільного віку і 36 педагогів віком від 23 до 67 років, стаж роботи котрих складав від 2 до 44 років.

У результаті проведеного анкетування було з'ясовано, що учні асоціюють естетику з красою (29,9%), частина школярів (13,6%) убачають у естетиці мистецтво, а 10,2% - культуру, 7,6% - гармонію та грацію, 6,8% опитаних респондентів - духовні цінності. Цікаво, що 3,4% опитаних учнів асоціюють естетику зі спортом та силою, 1,7% - збереженням здоров'я, 0,8% - гігієною, 2,5% - з розумом, 0,8% - з гідністю та вихованням. Зауважимо, що 22,7% опитаних учнів не знали, що таке естетика.

Нам було цікаво, чи відомо що-небудь учням про поняття давньогрецької естетики - калокагатію. У результаті анкетування нами встановлено, що практично чверть опитаних учнів (22,2%), знають про ідеал гармонійно розвиненої особистості людини, котрий існував у Стародавній Греції. Проте варто зазначити, що тільки 2,2% учнів вказали, що калокагатія - це духовний і фізичний розвиток людини, а 2,6% опитаних школярів розуміють під калокагатією красу в цілому. Решта учнів пов'язували калокагатію з зовнішнім виглядом та духовними цінностями, зокрема 4,8% - з фізичним розвитком, 4,2% - ідеальними формами тіла, 1,6% - з грацією тіла, 4,2% - духовним розвитком і 2,6% - із знаннями фізичного виховання. Варто зазначити, що 77,8% опитаних учнів нічого не знають про ідеал гармонійно розвиненої особистості, який існував у Стародавній Греції.

Наступне питання анкети було спрямоване на з'ясування обізнаності школярів про гармонійний розвиток особистості людини.

Відмітимо, що 46,2% учнів зазначили, що їм відомо про це. Так, 28,7% убачають у гармонійному розвитку виключно фізичний розвиток людини, 4,8% - зовнішній вигляд. Частина школярів (6,8%) розуміє під гармонійним розвитком духовні цінності, 3,4% - духовний розвиток і 1,7% - саморозвиток людини. Зауважимо, що тільки 0,8% зазначили, що гармонійний розвиток відображає всебічний. Доцільно вказати на те, що 53,8% опитаних респондентів не володіли інформацією про гармонійний розвиток особистості людини.

Ми з'ясовували, чи отримують учні знання про естетику в школі. Цікавим і водночас дивним, на нашу думку, є те, що тільки третина учнів (28,2%) отримує інформацію про естетику в школі, а саме про розвиток людини, красу, мистецтво, фізичну культуру, здоров'я, гармонію тіла і розуму.

Інформацію спортивно-естетичної тематики школярі отримують на таких уроках, як фізична культура (34,43%), історія (20,5%), естетика (3,4%), художня література (1,7%), виховна година (1,8%).

Нами було проведено анкетування і вчителів фізичної культури. Аналіз анкетних даних показав, що ті вчителі, котрим відомо про важливість естетичного виховання в процесі гармонійного розвитку особистості школяра, ті й приділяють увагу естетичному вихованню на уроках фізичної культури. Третина педагогів пов'язує естетичне виховання з красою, оскільки 25,8% вчителів приділяють увагу формуванню правильної постави, 6,4% - зовнішньому вигляду, 3,2% - прагнуть до красивого гармонійного розвитку дитини. Цікаво, що 9,6% опитаних вчителів пов'язують естетику з гігієною, 3,2% - з охайністю та 3,2% - з правилами поведінки, 6,4% опитаних педагогів убачають під естетичним вихованням вихованість в цілому.

Для нас було цікавим, чи вчителі приділяють на уроках фізичної культури вихованню естетичних смаків. Цікаво, що 70,9% опитаних педагогів вирішують на своїх уроках це завдання.

Нам було цікаво, чи вважають педагоги, що поширення естетичного виховання на уроках фізичної культури могло би підвищити зацікавленість школярів до занять фізичними вправами. Позитивно відповіли 61,2% опитаних респондентів. Серед основних засобів поширення естетичного виховання серед учнівської вчителі вважають такі: спілкування з друзями, проведення занять під музичний супровід та пропаганда здорового способу життя.

Практично п'ята частина вчителів вважає, що це неможливо через погане матеріальне забезпечення школи.

З метою з'ясування можливих навчальних дисциплін для поширення естетичного виховання серед учнів молодшого, середнього і старшого шкільного віку, до анкети нами було включено відповідне запитання. Результати анкетування показали, що естетичне виховання, на думку учителів фізичної культури, доцільно більшою мірою впроваджувати серед учнів молодшого шкільного віку. Зауважимо, що 25,8% опитаних вчителів вказали, що через образотворче мистецтво та музику найбільш ефективно виховувати естетичні смаки та цінності серед учнів молодшого шкільного віку. Для учнів середнього шкільного віку найрезультативніше буде впроваджувати естетичне виховання через художню літературу, на що вказали 16,1% учителів, а для учнів старшого шкільного віку - через фізичну культуру.

Висновки. Естетичне виховання повинно займати важливе місце в усій системі навчально-виховного процесу. Проте, лише третина учнів (28,2%) отримує інформацію про естетику в школі. Про гармонійний розвиток особистості людини володіли інформацією 46,2% опитаних учнів. Здебільшого школярі асоціюють естетику з красою (29,9%), мистецтвом (13,6%), культурою (10,2%), гармонією та грацією (7,6%).

Педагоги пов'язують естетичне виховання з красою: 25,8% вчителів приділяють увагу формуванню правильної постави, 6,4% - зовнішньому вигляду, 3,2% - прагнуть до красивого гармонійного розвитку дитини; 9,6% вчителів пов'язують естетику з гігієною, 3,2% - з охайністю та 3,2% - з правилами поведінки, 6,4% опитаних педагогів убачають під естетичним вихованням вихованість в цілому. Вихованню естетичних смаків на уроках фізичної культури приділяють увагу 70,9% педагогів.

На нашу думку, необхідно приділяти більше уваги естетичному вихованню на уроках фізичної культури. Адже реалізуючи повноцінне естетичне виховання у шкільному віці, вчитель забезпечує становлення у майбутньому особи, яка здатна поєднувати в собі духовне багатство, естетичні якості і високий інтелектуальний потенціал.

Наше дослідження не висвітлює всіх аспектів зазначеної проблеми. Серед **подальших перспективних напрямів** відзначимо дослідження змісту, структури, завдань, принципів взаємозв'язку естетичного і фізичного виховання на уроках фізичної культури, підготовки кадрів для реалізації програм з вирішення завдань естетичного і фізичного виховання, пропаганди естетичних цінностей фізичної культури.

Література:

1. Бакшева Т. В. Естетичне виховання у підготовці кваліфікованих кадрів у галузі фізичної культури і спорту / Т. В. Бакшева // Проблеми дитячої антропології : мат. Всерос. наук.-практ. конф. - Ставрополь, 2001. - С. 50-51.
2. Шевченко Г. П. Духовність особистості: сучасні погляди і підходи / Г. П. Шевченко, М. Б. Євгук // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук, праць. - Луганськ, 2004. - С. 10.
3. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб. / В. В. Ягупов. - К. : Либідь, 2002. - 560 с.